

بررسی زبان و ادبیات گیلکی

علی اکبر مرادیان گروسی

یک ضابطه و قانونمندی خلل ناپذیر، پیروی می‌کنند.

چ:

گروهی از مصدرهای زبان گیلکی با نشانه (دان) DAN زن ZEN کردن. KUDAN بون BON ... با پیش واژه‌های که آنها را مصدرهای پیشوندی می‌گویند کاربرد دارند در جای خود بحث خواهد شد. توضیح این که:

هر یک از گیلان‌شناسان و استادان گیلانی که درباره دستور زبان گیلکی کارهای ارزنده‌ای انجام داده‌اند مختارند هر نامی را که می‌خواهند برای دسته‌بندی نوشته‌های خود بگذارند. نظرات و کاوش‌های آنان برای شخص من و همه‌ی گیلان دوستان قابل احترام است.

نام‌گذاری‌ها مشکلی را حل نمی‌کنند و کارها هستند که قدمت و ارزش زبان‌های بومی، به ویژه، گیلکی، کردی، آذری را، از زاویه‌های تاریک تاریخ به پیشگاه ادب دوستان عرضه می‌دارند.

غرض، تلاشی پیگیر و عشق به واژه‌های ایرانی است که بتواند در این پیکار عظیم فرهنگی، بر علیه فرهنگ وارداتی و هر نوع فرهنگ واژه‌های بیگانه، بازوی توانای زبان فارسی و ایرانی باشد توجه به این واژه‌ها که از دو جزء و یا بیشتر تشکیل یافته ضروری است گاهی هر دو جزء با معنی است. واژه‌ای نو تشکیل می‌دهند که گسترش زبان را به سر حد کمال می‌رساند.

این گروه واژه‌ها را می‌توان به نام‌های «پسوندی/مركب/اصطلاحی. ابهامی!» نام‌گذاری کرد. هر اسمی که برگروه آن گذاشته شود به هر نام ثبت شود بهتر است، تا به دست فراموشی سپرده و محو شود.

۵- کاشتن - کارائین. KARANEN = کاراندن

۶- دفراشتن - دفرازاين. DAFRAZ ANEN = تکیه دادن

۷- واغوشتن - واغوزائین. VAQUZ ANEN = آب از چاه کشیدن

۸- ویریشتن - ویریزائین. ViRiZ ANEN = بلند کردن

۹- وادوختن - وادوزائین. VADUA ANEN = دو نفر را به جان هم انداختن

۱۰- جیویشتن - جیویزائین. JiViZ ANEN = گریزانیدن

و ...

۱- مردن/میرائین. MiR ANEN = میراندن

۲- دمردن/دمیرائین. DiMiR ANEN = خفه کردن (در آب)

۳- اومردن/اومیرائین. OMiR ANEN = بی‌علاقه و بی‌رغبت کردن

۴- دشادان/دشائین. DASANEN = روی کسی یا شیء ملحفه‌ای را گستردن

۵- واچردن/واچرائین. VACAR ANE = یک تکه از یک شی را کندن

۶- ئی‌گادن/ئی‌گائین. iG ANEN = انداختن

۷- آشادن/آشائین. ASANEN = با آهنگ، تکان دادن (لالایی دادن)

نشانه‌ی دیگری که ویژه‌ی مصدرهای متعدی (مفعولی) گیلکی است و بر همه‌ی واژه‌های متعدی خوش نشسته است که بی‌شبهات به نشانه‌ی مصدرهای ساده نیست ولی باید توضیح داده شود که این گروه واژه‌ها همگی زایا هستند، و قانونمندی آن نشانه «انئن. ANEN» بارز و غیرقابل دگرگونی بوده و استثنایی هم برای یک واژه‌ی گیلکی نمی‌توان پیدا کرد.

سعی شده است از هر دو واژه‌ی «لازم و متعدی، شاهد مثال آورده شود تا نشانه‌ها بیشتر مورد توجه قرار گیرد چون در بحث این قسمت از واژه‌ها، تنها به نشانه‌ها و شناخت آن اکتفا شده است، لذا پیروی از قانونمندی و ضابطه‌ها مورد نظر است و در دسته‌های گوناگون، شاهد نمونه‌ها هستیم، اگر هم دگرگونی‌هایی دیده شوند، در اشتقاق آن است نه در نشانه‌ی پایانی. این نمونه‌ها، مثنی از خروارها واژه‌های گیلکی است که به نظر شما می‌رسد.

چون برای شکل فاعلی (لازم) واژه‌های مصدری، آوانوشت و معنی را در گذشته بیان کردیم از تکرارش در این جا خودداری می‌کنیم که به حساب نقصان پژوهش نگذارید. حالت و معنا و شکل مفعولی آن مورد نظر است.

۱- کالستن - کالائین. KAL ANEN = ریزاندن

۲- دکالستن - دکالائین. DAK AL ANEN = فرو ریزاندن

۳- وارستن - وارائین. VAR ANEN = بارانیدن

۴- ساوستن - ساوائین. SAVANEN = سایانیدن

۵- دمیراستن - دمیرائین. DiMiR ANEN = خفه کردن/غرغاندن

۶- فیچالستن - فیچالائین. FiC AL ANEN = فشار اندن/فشاردادن

۷- دوارستن - دوارائین. DAV ARANEN = گذرانیدن

۸- دوچوکستن - دوچوکائین. DUCUKANEN = چسبانیدن

۹- پرکستن - پرکائین. PARD ANEN = لرزانیدن

۱۰- دوکوشاستن - دوکوشائین. DUKU S ANEN = خاموشانیدن

۱۱- دوچولکستن - دوچولکائین. DUCULKANEN = پژمردن - پژمانیدن

و: لازم و متعدی

۱- گیفتن - گیرائین. GiR ANEN = روشن کردن

۲- گشتن - گزائین. GAZ ANEN = نیش زدن

۳- واگیرستن - واگیرائین. VAGiR ANEN = روشن کردن

۴- وامچنن - وامچائین. VAMAJ ANEN = جستجو کردن و مصدر دیگر (وامختن VAMXTAN = جستجو کردن)

مصدر لازم که مصدر مفعولی (متعدی) ندارد.

با ملاحظه مثال‌های بالا، نشانه‌ی «انئن. ANEN» در همه واژه‌های مصدری مصداق دارد و خلاقی مشاهده نشده است. این هم یکی از ویژگی‌های زبان گیلکی است که هر دسته از مصدر لازم با نشانه‌ی ویژه‌اش و حتی در مصدر متعدی نیز از

- ۸- اورگادن/اورگانین. = ORG ANEN = گستر انیدن(آواز)
 ۹- وارگادن/وارگانین. = VARG ANEN = پهن کردن/آویزان کردن/سقط کردن
 ۱۰- واخوردن/واخورانن. = VAXORANEN = به زور خوراندن
 و هم چنین:
 ۱- ریسئن/ریسانین. = RiS ANEN = ریساندن
 ۲- لیسنن/لیسانین. = LiS ANEN = لیساندن
 ۳- لرزنن/لرزانین. = LARZ ANEN = لرزاندن
 ۴- پُرسکنن/پُرسکانین. = PARK ANEN = پرکاندن(لرزاندن) رعشه کردن.
 ۵- ترکستن/ترکستن/ترکانین. = TARK ANEN = ترکاندن
 ۶- خوشکنن/خوشکانین. = XQ SK ANEN = خوشکاندن
 ۷- اوپچئنن/اوپچانین. = OPiCANEN = طناب پیچ کردن و ...
 ۸- دفراشتن/دفرازئنن/دفرازانین. = DAFR AZ ANEN = تکیه دادن
 ۹- بی جنن/بیجانین. = BiJ ANEN = برشته کردن
 ۱۰- رمئن/رمستن/رمانین. = RAM ANEN = رماندن
 ۱۱- دُزنن. = DA ZEN = بستن
 ۱۲- جَه زئن. = GA, ZEN = درجایی پنهان کردن

- ۱۳- سر زئن. = SAR, ZEN = سر زدن(ملاقات) ناگهانی
 ● گروهی دیگر از واژه‌های گیلکی با کمک واژه «بون» (BON) به نو واژه‌ای دیگر شکل می‌یابند چون:
 ۱- شیتا بون = SiT A. BON = لوس شدن، دست به کارهای غیرعقلانه زدن
 ۲- وا بون = VA, BON = باز شدن/شکفتن(واؤن = شکفتن/باز شدن) شکل دیگر واژه(واوستن = VAVOSAN - باز شدن) هم گفته می‌شود.
 ۳- پیلا بون = PiLL A, BON = بزرگ شدن
 ۴- فو بون = FU, BON = ریختن، یک شیء از دست به زمین و فوؤن = fuvon - شکل دیگر واژه = ریختن
 ۵- دو بون = DU, BON = ریختن، یک شیء به داخل یک شیء یا ظرف دیگر/دوبوستن = DUBOSTAN شکل دیگر واژه ... بون = BON = بودن، شدن/بودن و بوستن = BOSTAN شدن
 و می‌توان اینان را مصدرهای پس‌واژه‌ای هم نامید و همه‌ی این واژه‌ها پسوند از(بوستن = BOSTAN = شدن) را هم کاربرد دارند. چون(شیتابوستن - واوستن - فووستن - دوبوستن و ...)

ŠITABOSNTAN/VAVOSTAN/fuvostAN/DUBOSTNA...

در مراسم بزرگداشت آرسن میناسیان

لوح تقدیر به نیکوکاران جهت تشویق آنان و نیز تجلیل از حاج آقا ایرج محجوبی که هزینه تحصیل ۴۳ نفر از دانشجویان کم بضاعت را مدت چهار سال تقبل کرده بود و همچنین پزشکان و داروسازانی که با موسسه اویس قرنی همکاری نزدیک دارند سرشت پاک نوع دوستی‌شان تجلیل به عمل آمد. حجت الاسلام والمسلمین حاج آقا پازوکی حسینی که از تهران در مراسم امسال شرکت داشتند در مورد نیکوکاری از نظر ادیان سخنرانی کردند. که مورد توجه خاص حضاران قرار گرفت. پیام خانه فرهنگ گیلان و گیلانیان مقیم تهران نیز قرائت شد. خانم دکتر نیک‌صفت نماینده مردم شهر رشت در مجلس شورای اسلامی ایران که به علت کسالت نتوانستند در مراسم شرکت کنند پیام بسیار شیوایی ضمن عذرخواهی در تجلیل از کرامات انسانی خطاب به مدیران موسسه نیکوکاری اویس قرنی ارسال داشتند قرائت شد. گروه سرود دانش‌آموزان مدرسه هفده شهریور رشت با لباس‌های علی بسیار زیبا حضور آقایان عاقل‌منش رییس شورای اسلامی شهر رشت و سرود اکبرزاده و مباحی و قاسمی و همچنین مهندس نعمتی از شهرداری رشت و آقای کامران‌زاده مدیر کل کمیته امداد امام خمینی(ره) در این جلسه حضور داشتند تا از کرامات انسانی و ارزش‌های والای نیکوکاری تجلیل کنند.

در پایان مراسم از مهمانان با چای و شیرینی پذیرایی شد و سپس آرامگاه آرسن گلباران و از کلیسای ارامنه نیز بازدید به عمل آمد. ساعت ۸ بعدازظهر مراسم با شکوه یادمان از نیکوکاران پایان یافت.

خبرنگار: ذبیح... شبان

تصویر این متن در جلد آورده شده است.

حاج کاظم نیکومنش نودهی به عنوان قهرمان نیکوکاری سال ۸۵ انتخاب شد با همت بنیان‌گذاران موسسه نیکوکاری اویس قرنی و جامعه داروسازان گیلان طبق روال هر ساله در تکریم از کرامات انسانی و تجلیل از نیکوکاران، مراسم بزرگداشت نیکوکار آرسن میناسیان در مدرسه ارامنه بر پا شد در این مراسم قهرمان نیکوکاری سال ۸۴ انتخاب شد.

حاج کاظم نیکومنش نودهی از نیکوکاران برجسته شهر رشت است که به ایتم، بیماران، سالمندان و اقشار مختلف مردم کم بضاعت و آسیب دیدگان اجتماعی با خلوص نیت کمک می‌کند. حاج کاظم نودهی امسال به خاطر این که عده‌ای کثیر از جوانان جویای کار را که از طرف موسسه اویس قرنی به شرکت «خدماتی نودهی» معرفی شده بودند با به کارگماردن آنان در موسسات مختلف و یاری رساندن به ایتم و همچنین کمک‌های مادی و معنوی به پیرزنان و پیرمردان آسیب‌پذیر جامعه کمک‌های بی‌دریغ در جهت خانه سازی به اقشار کم درآمدی که از برف سنگین گیلان خسارت زیادی دیده بودند و پرداخت کمک هزینه دانشجویی به دانشجویان، به عنوان قهرمان نیکوکاری سال ۸۴ برگزیده شدند و طی مراسم خاصی توسط حجت‌الاسلام والمسلمین پازوکی حسینی بازوبند (قهرمان نیکوکاری) سال ۸۴ به بازوان توانای این نیکوکار بسته شد. در مراسم با شکوه امسال عده‌ی زیادی از نیکوکاران شاخص از همه جای ایران و شخصیت‌های فرهنگی و دولت مردان استان گیلان و ارباب جراید حضوری گسترده داشتند. در این مراسم ابتدا آیات هستی بخش قرآن تلاوت شد و آنگاه پرفسور بهزاد در مورد فرهنگ نیکوکاری سخنانی ایراد کردند. که مورد توجه مستمعینی قرار گرفت اعطا